Euroopan unionin
virallinen lehti

FI
C-sarja

C/2026/2991

29.5.2026

KOMISSION TIEDONANTO

eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta ”Kielto eheytyshoidoille Euroopan unionissa”

(C/2026/2991)

1. JOHDANTO: KANSALAISALOITE

”Kielto eheytyshoidoille Euroopan unionissa” ([1]) on kolmastoista eurooppalainen kansalaisaloite, jäljempänä ’aloite’, joka on saavuttanut Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa, jäljempänä SEU-sopimus, ja asetuksessa (EU) 2019/788 ([2]), jäljempänä ’kansalaisaloiteasetus’, esitetyt edellytykset ([3]) ja toimitettu komission käsiteltäväksi.

Järjestäjät kuvaavat tavoitteitaan seuraavasti:

> *Pyydämme Euroopan komissiota ehdottamaan sitovaa oikeudellista kieltoa hlbtq+-kansalaisten eheytyshoidoille Euroopan unionissa:*
>
> *Eheytyshoidot ovat toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on muuttaa tai tukahduttaa hlbtq+-henkilöiden seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä ja/tai sukupuolen ilmaisua.*
>
> *Tällaiset hoidot ovat syrjiviä, alentavia, haitallisia ja vilpillisiä, minkä vuoksi Yhdistyneet kansakunnat pitää niitä kidutuksena, ja yhä useammat valtiot ovat viime aikoina säätäneet niitä koskevia kieltoja.*
>
> *EU:lla on keskeinen rooli perusoikeuksien suojelussa, ja sen olisi ryhdyttävä toimiin kaikkien epäinhimillisten käytäntöjen torjumiseksi. Komission olisi ehdotettava direktiiviä eheytyshoitojen lisäämisestä EU-rikosten luetteloon ja/tai muutettava voimassa olevaa tasa-arvodirektiiviä (2008) sisällyttämällä siihen tällaisten hoitojen kielto.*
>
> *Lisäksi komission olisi lainsäädännön antamiseen liittyvien viiveiden vuoksi pantava täytäntöön ei-sitova päätöslauselma, jossa kehotetaan kieltämään laajasti eheytyshoidot EU:ssa.*
>
> *Lopuksi pyydämme komissiota muuttamaan uhrien oikeuksia koskevaa direktiiviä vahvistamalla eheytyshoitojen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset.*
>
> *Kaikkien jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön eheytyshoitoja koskeva kielto tai tarkistettava nykyisiä säännöksiään.*

Järjestäjät toimittivat rekisteröintiä koskevan pyynnön 27. marraskuuta 2023, ja komissio rekisteröi aloitteen 24. tammikuuta 2024 ([4]). Aloitteen rekisteröintipyynnön mukana toimitetussa liitteessä on lisätietoja aloitteen sisällöstä, tavoitteista ja taustasta. Järjestäjät luettelevat erityisesti Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan vuonna 2023 tilaamassa raportissa ”Conversion Practices on LGBT+ People” ([5]) esitettyjä suosituksia eheytyshoitojen kieltämisestä.

Järjestäjät keräsivät vaaditut tuenilmaukset (allekirjoitukset) 17. toukokuuta 2024 ja 17. toukokuuta 2025 välisenä aikana. Kun jäsenvaltioiden viranomaiset olivat tarkastaneet tuenilmaukset, järjestäjät toimittivat aloitteen komissiolle 17. marraskuuta 2025. Samana päivänä komissio julkaisi kansalaisaloiterekisterissä ilmoituksen, jossa vahvistettiin aloitteen pätevyys.

([1]) Kielto eheytyshoidoille Euroopan unionissa.

([2]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/788, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta (EUVL L 130, 17.5.2019, s. 55).

([3]) Kansalaisaloiteasetuksen 3 artiklan mukaan aloite on pätevä, jos a) sitä on tukenut vähintään miljoona unionin kansalaista 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jäljempänä ’allekirjoittajat’, vähintään neljäsosasta jäsenvaltioita; ja b) aloitteen rekisteröintiajankohtana vähintään neljäsosassa jäsenvaltioita on allekirjoittajia vähintään liitteessä I vahvistettu vähimmäismäärä, joka on kustakin jäsenvaltiosta valittujen Euroopan parlamentin jäsenten lukumäärä kerrottuna Euroopan parlamentin jäsenten kokonaismäärällä.

([4]) Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2024/442, annettu 24 päivänä tammikuuta 2024, pyynnöstä rekisteröidä eurooppalainen kansalaisaloite Kielto eheytyshoidoille Euroopan unionissa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/788 mukaisesti.

([5]) Euroopan parlamentti, ”Conversion Practices on LGBT+ People”, 2023.

Aloitteen järjestäjät esittelivät aloitteen tavoitteet komission kanssa pidetyssä kokouksessa ([6]) 12. joulukuuta 2025 ja Euroopan parlamentin järjestämässä julkisessa kuulemisessa 2. maaliskuuta 2026. Julkisen kuulemisen aikana järjestäjät ilmaisivat toivovansa, että Euroopan komissio antaa suosituksen, jossa jäsenvaltioita kannustetaan ryhtymään toimenpiteisiin eheytyshoitojen lopettamiseksi omassa maassaan. ([7])

Tämän jälkeen parlamentti kävi 25. maaliskuuta 2026 täysistuntokeskustelun ([8]) eheytyshoitojen kieltämistä koskevasta aloitteesta.

Tässä tiedonannossa esitetään komission oikeudelliset ja poliittiset päätelmät aloitteesta, toimet, joihin komissio aikoo ryhtyä, sekä perustelut näille toimille ja niiden suunniteltu aikataulu kansalaisaloiteasetuksen 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

2. TAUSTA

2.1 Käsiteltävä asia

Eheytyshoidot ovat erittäin haitallisia toimenpiteitä, jotka perustuvat lääketieteellisesti väärään käsitykseen siitä, että hlbtiq +-henkilöt ovat sairaita. Hoidot aiheuttavat vakavaa kärsimystä ja niiden haittavaikutukset ovat pitkäkestoisia niin psyykkisellä kuin fyysiselläkin tasolla. ([9]) Eheytystoimenpiteillä, joihin kuuluvat muun muassa solvaaminen, pakottaminen, eristäminen, pakkolääkitys, sähköiskut sekä fyysinen ja seksuaalinen väkivalta ([10]), ei tosiasiassa ole hoidollista arvoa, koska mitään ”parannettavaa” tai ”tukahdutettavaa” ei ole.

Maailman terveysjärjestö (WHO) lopetti homoseksuaalisuuden luokittelemisen mielenterveyshäiriöksi vuonna 1990 poistamalla sen kansainvälisen tautiluokituksen kymmenennestä versiosta (ICD-10). Vuonna 2019 WHO poisti myös ”sukupuoli-identiteetin häiriön” kansainvälisen tautiluokituksen yhdennentoista version (ICD-11) mielenterveys- ja käyttäytymishäiriöitä koskevasta luvusta ([11]).

Lisäksi merkittävät eurooppalaiset ja kansainväliset elimet, kuten Maailman lääkäriliitto vuonna 2013 ([12]), Maailman psykiatriyhdistys vuonna 2016 ([13]) ja Euroopan psykiatriyhdistys vuonna 2022 ([14]), ovat julkisesti vastustaneet eheytyshoitoja.

Euroopan unionin perusoikeusviraston vuonna 2023 tekemän hlbtiq+-kyselyn ([15]) mukaan hlbtiq+-henkilöistä joka neljäs (24 %) on joutunut eheytyshoidon kohteeksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa, sanallista häirintää tai nöyryyttämistä. Transihmisten parissa vastaava osuus on lähes kaksinkertainen: transnaisista 47 prosenttia ja transmiehistä 48 prosenttia.

Lisäksi seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvalta väkivallalta ja syrjinnältä suojelua käsittelevän riippumattoman YK:n asiantuntijan raportissa ([16]) todetaan, että eheytyshoidot ovat maailmanlaajuinen ilmiö, joka vaikuttaa suhteettoman paljon nuoriin hlbtiq+-henkilöihin.

2.2 EU:n poliittinen konteksti

Euroopan unionissa jokaisen on voitava olla turvassa ja vapaasti oma itsensä. Tasa-arvo ja syrjimättömyys ovat EU:n ydinarvoja ja perusoikeuksia, jotka on kirjattu EU:n perussopimuksiin ja perusoikeuskirjaan.

([6]) Eurooppalaisen kansalaisaloitteen ”Kielto eheytyshoidoille EU:ssa” järjestäjien tapaaminen Euroopan komission kanssa.
([7]) Euroopan parlamentti, kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan sääntömääräinen kokous, julkinen kuuleminen: Kielto eheytyshoidoille Euroopan unionissa, 2. maaliskuuta 2026.
([8]) Euroopan parlamentti, täysistuntokeskustelu, 25. maaliskuuta 2026.
([9]) Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvalta väkivallalta ja syrjinnältä suojelua käsittelevä riippumaton YK:n asiantuntija, Practices of so-called “conversion therapy”, 1. toukokuuta 2020.
([10]) Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous (PACE), päätöslauselma 2534 (2026): hlbti-henkilöiden suojeleminen ”eheytyshoidoilta”, annettu 29. tammikuuta 2026.
([11]) Se korvattiin termillä ”sukupuoliristiriita” (gender incongruence) kansainvälisen tautiluokituksen yhdennentoista version (ICD-11) uudessa, seksuaaliterveyttä koskevassa luvussa.
([12]) World Medical Association statement on natural variations of human sexuality, annettu Maailman lääkäriliiton 64. maailmankokouksessa, lokakuu 2013.
([13]) World Psychiatric Association position statement on gender identity and same-sex orientation, attraction and behaviours, syyskuu 2016.
([14]) European Psychiatric Association statement on conversion ’therapies’ and LGBTQ patients, tammikuu 2022.
([15]) Euroopan unionin perusoikeusvirasto, LGBTIQ equality at a Crossroads – Progress and challenges, 2024.
([16]) Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvalta väkivallalta ja syrjinnältä suojelua käsittelevä riippumaton YK:n asiantuntija, Practices of so-called ”conversion therapy”, 1. toukokuuta 2020.

Puheenjohtaja Ursula von der Leyen valtuutti komissaari Hadja Lahbibille osoitetussa toimeksiantokirjeessä ([17]) Lahbibin ehdottamaan uudistettua hlbtiq+-henkilöiden tasa-arvoa koskevaa strategiaa vuoden 2025 jälkeiselle ajalle. Strategiassa olisi keskityttävä erityisesti jatkuvaan vihaperusteiseen häirintään ja väkivaltaan, myös verkossa, ja eheytyshoitojen kieltämiseen.

Hlbtiq+-henkilöiden tasa-arvoa koskevassa strategiassa 2026–2030 ([18]), joka hyväksyttiin 8. lokakuuta 2025, ilmoitettiin, että ”komissio ryhtyy … asianmukaisiin toimiin eheytystoiminnan torjumiseksi keskittyen erityisesti tukemaan jäsenvaltioita, joilla on ratkaiseva rooli tässä asiassa. … Muodostaessaan linjaansa eheytystoiminnan torjumiseen komissio ottaa erityisesti huomioon hiljattain jätetyn eurooppalaisen kansalaisaloitteen ”Kielto eheytyshoidoille Euroopan unionissa”.”

Hlbtiq+-henkilöiden suojeleminen häirinnältä, haitallisilta käytännöiltä ja vihalta on yksi komission painopisteistä ja mainitun strategian keskeinen pilari. Kaikenlaisen väkivallan ehkäiseminen ja torjuminen sekä vihamielisten narratiivien purkaminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan vaalia EU:n yhteisiä arvoja: tasa-arvoa, ihmisarvoa ja kaikkia ihmisiä koskevien perusoikeuksien kunnioittamista.

Perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa 29. huhtikuuta 2026 antamassaan päätöslauselmassa ([19]) Euroopan parlamentti ”tuomitsee eheytyshoidot, kuten käytännöt, joiden tarkoituksena on muuttaa tai tukahduttaa henkilön seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä ja/tai sukupuolen ilmaisua, perusoikeuksien loukkauksina, ja … kehottaa lisäksi komissiota esittämään tässä yhteydessä säädösehdotuksen, jolla otettaisiin käyttöön EU:n laajuinen eheytyshoitojen kielto kaikissa jäsenvaltioissa jatkotoimena eurooppalaiselle kansalaisaloitteelle ”Kielto eheytyshoidoille Euroopan unionissa”.” Parlamentti esitti vastaavia kehotuksia myös 29. huhtikuuta 2026 antamassaan päätöslauselmassa komission vuoden 2025 oikeusvaltiokertomuksesta ([20]) ja 8. helmikuuta 2024 antamassaan päätöslauselmassa hlbtiq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian 2020–2025 täytäntöönpanosta ([21]).

Hlbtiq+-henkilöiden turvallisuutta Euroopan unionissa koskevissa neuvoston puheenjohtajan päätelmissä ([22]), jotka hyväksyttiin 25 jäsenvaltion tuella 9. kesäkuuta 2023, kehotetaan jäsenvaltioita kansallisten toimivaltuuksiensa puitteissa ”suojelemaan hlbti-henkilöitä niin verkossa kuin sen ulkopuolella … haitallisilta käytännöiltä, muun muassa ”eheytyshoidoilta””.

Lisäksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi 29. huhtikuuta 2026 aloitetta tukevan lausunnon, jossa suositeltiin, että komissio ”esittää ehdotuksen oikeudellisesti sitovaksi EU:n kielloksi eheytystoiminnalle. Ehdotetussa kiellossa olisi kiellettävä kaikki toiminta ja sellaisen toiminnan mainonta, jonka tarkoituksena on henkilön seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin ja/tai sukupuolen ilmaisun muuttaminen tai tukahduttaminen.” ([23])

Lisäksi Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous kehotti 29. tammikuuta 2026 antamassaan päätöslauselmassa ([24]) jäsenvaltioita kieltämään eheytyshoidot, joilla pyritään muuttamaan, tukahduttamaan tai hävittämään henkilön seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu, ja säätämään tällaisista hoidoista rikosoikeudellisia seuraamuksia. Päätöslauselmassa todetaan, että eheytyshoitojen aiheuttamien haittojen ehkäiseminen ja korjaaminen on kansanterveyden kannalta välttämätöntä. Lisäksi kyseessä on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamiseen liittyvä kysymys, joka korostaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa suojatun henkilökohtaisen itsemääräämisoikeuden merkitystä. Päätöslauselmassa ehdotetaan myös useita toimenpiteitä, jotka koskevat uhrien tukemista ja suojelua, koulutusta ja yleistä tietämystä.

([17]) Puheenjohtaja Ursula von der Leyen, toimeksiantokirje yhdenvertaisuudesta, varautumisesta ja kriisinhallinnasta vastaavalle komission jäsenelle Hadja Lahbibille, Euroopan komissio, 1. joulukuuta 2024.
([18]) Euroopan komissio, Tasa-arvon unioni: hlbtiq+ -henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2026–2030, COM(2025) 725 final.
([19]) Euroopan parlamentin päätöslauselma 29. huhtikuuta 2026 perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa vuosina 2024 ja 2025 (P10_TA(2026)0146).
([20]) Euroopan parlamentin päätöslauselma 29. huhtikuuta 2026 oikeusvaltiokertomuksesta (P10_TA(2026)0147).
([21]) Euroopan parlamentin päätöslauselma 8. helmikuuta 2024 hlbtiq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan EU:n strategian 2020–2025 täytäntöönpanosta (P9_TA(2024)0076).
([22]) Euroopan unionin neuvosto, Puheenjohtajan päätelmät hlbti-henkilöiden turvallisuudesta Euroopan unionissa, 9. kesäkuuta 2023.
([23]) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto ”Kielto eheytyshoidoille EU:ssa”, annettu 29. huhtikuuta 2026 (SOC/854-EESC-2025).
([24]) Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous (PACE), päätöslauselma 2534 (2026): hlbti-henkilöiden suojeleminen ”eheytyshoidoilta”, annettu 29. tammikuuta 2026.

2.3 **Asiaa koskevat kansalliset oikeussäännöt**

Tähän mennessä kahdeksassa jäsenvaltiossa ([25]) on hyväksytty lakeja, joilla kielletään eheytyshoidot. Näiden lakien soveltamisala vaihtelee, ja niissä yleensä kriminalisoidaan tai kielletään hallinto-oikeuden nojalla yritykset muuttaa tai tukahduttaa henkilön seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiä ja useimmissa tapauksissa myös sukupuolen ilmaisua. Useimpiin näistä kansallisista laeista sisältyy ankarampia rangaistuksia alaikäisiin tai haavoittuvassa asemassa oleviin aikuisiin kohdistuvista rikoksista. Kaikki lait sisältävät sakkorangaistuksia ja useimmat myös vankeusrangaistuksia. Myös eheytyshoitojen markkinointi on kielletty kaikissa kyseisissä laeissa.

3. **VASTAUS KANSALAISALOITTEESEEN**

Aloitteessa kehotetaan, että komission olisi i) ”ehdotettava direktiiviä eheytyshoitojen lisäämisestä EU-rikosten luetteloon ja/tai muutettava voimassa olevaa tasa-arvodirektiiviä (2008) sisällyttämällä siihen tällaisten hoitojen kielto”; ii) muutettava ”uhrien oikeuksia koskevaa direktiiviä vahvistamalla eheytyshoitojen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset”; iii) ”pantava täytäntöön ei-sitova päätöslauselma, jossa kehotetaan kieltämään laajasti eheytyshoidot EU:ssa”.

Aloitteen pääviesti on, että ”kaikkien jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön eheytyshoitoja koskeva kielto”.

Vastauksena aloitteeseen komissio painottaa seuraavaa:

(a) Komissio aikoo antaa vuonna 2027 suosituksen, jolla kehotetaan jäsenvaltioita kieltämään eheytyshoidot oman maansa oikeudellisessa kehyksessä.

(b) Komissio kuitenkin katsoo, että jäljempänä esitettävistä syistä ei olisi tehokasta tehdä SEU-sopimuksen 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua ehdotusta unionin säädökseksi.

3.1 **Komission suosituksen antaminen aloitteen tavoitteiden saavuttamiseksi**

Komissio aikoo antaa suosituksen eli SEUT-sopimuksen 292 artiklaan perustuvan säädöksen, jolla suojellaan hlbtiq+-henkilöitä, erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia, ja torjutaan eheytyshoitoja, joilla pyritään muuttamaan, tukahduttamaan tai hävittämään henkilön seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu. Komission suosituksen odotetaan täyttävän aloitteen sisällölliset tavoitteet.

Antamalla suosituksen komissio tunnustaa jäsenvaltioiden ratkaisevan roolin käsillä olevassa asiassa ja keskittyy tukemaan niitä eheytyshoitojen kieltämisessä. Kannustamalla kansallisen tason toimiin komissio pyrkii laajentamaan oikeudellisen kiellon kaikkialle EU:ssa.

Suosituksen on tarkoitus perustua hyviin käytäntöihin, jotka sisältyvät jäsenvaltioiden nykyisiin eheytyshoitoja koskeviin kieltoihin, ja siinä kehotetaan kaikkia jäsenvaltioita kieltämään hoidot. Komissio harkitsee myös suosittavansa muita täydentäviä toimenpiteitä, kuten oikeussuojan saatavuutta helpottavia toimia sekä uhreille ja selviytyjille maksettavia korvauksia. Niiden pohjana ovat uhrien oikeuksia koskevasta direktiivistä johtuvat oikeudelliset velvoitteet, kun eheytyshoidot kriminalisoidaan. Suositettaviin toimiin kuuluu myös mielenterveysalan ja muiden asiaankuuluvien terveysalojen ammattilaisten kouluttaminen.

Komissio aikoo pyytää jäsenvaltioita toimittamaan tietoja suosituksen täytäntöönpanosta niiden kansallisessa kontekstissa, jotta suositukseen sisältyvien toimien toteutumista voidaan arvioida käytännössä.

Suosituksen valmistelua tuetaan jäsennellyllä vuoropuhelulla, jota komissio aikoo käydä hlbtiq+-henkilöiden tasa-arvoa käsittelevän asiantuntijaryhmän kautta. Osana syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta käsittelevää korkean tason ryhmää toimivaan asiantuntijaryhmään kuuluu komission lisäksi jäsenvaltioita ja sidosryhmiä, ja sen tavoitteena on parantaa hlbtiq+-henkilöiden yhdenvertaisuutta.

Lisäksi komissio aikoo perustaa aihetta käsittelevän politiikkafoorumin hlbtiq+-henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian mukaisesti. Foorumiin osallistuu hlbtiq+-yhteisöjä edustavia kansalaisjärjestöjä, ja sen ensimmäinen, eheytyshoitoja käsittelevä kokoontuminen järjestetään ennen vuoden 2026 loppua Brysselissä.

([25]) Belgia, Saksa, Kreikka, Espanja, Ranska, Kypros, Malta ja Portugali.

Komissio on myös käynnistänyt hlbtiq+-henkilöiden tasa-arvoa koskevassa strategiassa ilmoittamansa eheytyshoitoja koskevan selvityksen, jota tullaan käyttämään komission suosituksen pohjana huomioimalla esimerkiksi eheytyshoitoihin kuuluvat pakko- ja painostuskeinot.

3.2 **Perustelut sille, miksi ehdotusta unionin säädökseksi SEU-sopimuksen 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla ei tehdä**

Komissio toteaa rekisteröintipäätöksessään, ettei ”ole poissuljettua, etteikö komissio voisi ehdottaa tiettyjen pakkoon perustuvien eheytyshoitojen lisäämistä **EU-rikosten luetteloon SEUT-sopimuksen 83 artiklan 1 kohdan nojalla** edellyttäen, että noudatetaan tiukasti mainitun määräyksen vaatimuksia ja erityisesti että tällaisia eheytyshoitoja voidaan pitää ”erityisen vakavana rikollisuutena, joka on rajatylittävää joko rikosten luonteen tai vaikutusten johdosta tai sen vuoksi, että niiden torjuminen yhteisin perustein on erityisesti tarpeen”.”

Mainitun säännöksen mukainen uusi lainsäädäntöehdotus edellyttäisi ensi vaiheessa uuden oikeusperustan vahvistamista neuvoston yksimielisellä päätöksellä EU-rikosten luettelon laajentamisesta. SEUT-sopimuksen 83 artiklan 1 kohdassa luetellut rikokset koskevat erityisen vakavaa rajatylittävää rikollisuutta. Vain siinä tapauksessa, että neuvosto laajentaisi EU-rikosten luetteloa, komissio voisi sen jälkeen ehdottaa direktiiviä tämän uuden oikeusperustan nojalla.

Komissio katsoo, että aloitteen käynnistäminen SEUT-sopimuksen 83 artiklan 1 kohdan mukaisen rikosten luettelon laajentamiseksi ei olisi tehokas tapa torjua eheytyshoitoja koskevaa ilmiötä. Vaikka ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että jotkin pakkokeinoja käyttävät eheytyshoidot täyttävät erityisen vakavan rajatylittävän rikollisuuden kriteerit, todennäköisesti vain pieni osa eheytyshoidoista täyttää ne.

Komission vuonna 2008 antamalla **ehdotuksella yhdenvertaista kohtelua koskevaksi direktiiviksi** ([26]) pyritään ulottamaan suojelu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvalta syrjinnältä työelämän ulkopuolelle. Lissabonin sopimuksen voimaantulon 1. joulukuuta 2009 myötä ehdotus perustuu SEUT-sopimuksen 19 artiklaan, joten se edellyttää neuvoston yksimielisyyttä ja sitä edeltävää Euroopan parlamentin hyväksyntää.

Vaikka ehdotuksesta on keskusteltu neuvostossa lähes 18 vuotta ja jäsenvaltioiden suuri enemmistö kannattaa neuvoston puheenjohtajavaltio Belgian vuoden 2024 alkupuoliskolla esittämän kompromissitekstin hyväksymistä ([27]), yhteisymmärrykseen ei ole vielä päästy.

Kompromissitekstiin tehtävät mahdolliset uudet muutokset eivät kuuluisi aloitteeseen annettavaan komission vastaukseen, sillä kyseisten muutosten tekeminen on neuvoston vastuulla. Eheytyshoitojen kieltäminen ei myöskään sopisi mainitun ehdotuksen monialaiseen painopisteeseen ja soveltamisalaan.

Komissio painottaa, että **SEUT-sopimuksen 19 artiklan nojalla voitaisiin tehdä uusi säädösehdotus**, mikäli eheytyshoitojen katsottaisiin olevan kyseisessä artiklassa tarkoitettua sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää. Vaikka on todennäköistä, että monet eheytyshoidot täyttäisivät tämän edellytyksen, komissio ei pidä SEUT-sopimuksen 19 artiklan mukaista uutta säädösehdotusta tehokkaimpana tapana vastata aloitteen vaatimuksiin, kun otetaan huomioon erityisesti neuvoston yksimieliseen hyväksymiseen liittyvät haasteet.

Lisäksi rekisteröintipäätöksessä todetaan, että ”eheytyshoitojen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamista varten komissio voisi ehdottaa **muutoksia uhrien oikeuksia koskevaan direktiiviin 2012/29/EU SEUT-sopimuksen 82 artiklan 2 kohdan nojalla**.”

([26]) Ehdotus: neuvoston direktiivi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (COM(2008) 0426 final).

([27]) Direktiivi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (19 artikla) – Tilanneselvitys (10817/24).

Komissio ei pidä perusteltuna ehdottaa uusia muutoksia uhrien oikeuksia koskevaan direktiiviin ([28]). Komissio antoi heinäkuussa 2023 ehdotuksen uhrien oikeuksia koskevan direktiivin tarkistamisesta ([29]), ja joulukuussa 2025 neuvosto ja Euroopan parlamentti sopivat alustavasti direktiivin päivittämisestä ([30]). Uusilla säännöillä vahvistetaan kaikkien uhrien oikeuksia esimerkiksi parantamalla tiedonsaantia ja tukipalveluja, helpottamalla rikoksista ilmoittamista, parantamalla uhrien henkilötietojen suojaa, tehostamalla uhrien tarpeiden yksilöllistä arviointia, helpottamalla korvauksen saamista rikoksentekijältä ja parantamalla koordinointia ja yhteistyötä uhreihin yhteydessä olevien henkilöiden välillä. Seksuaalisen väkivallan uhreille tarjotaan kohdennettuja ja yhdennettyjä tukipalveluja, joihin kuuluu muun muassa seksuaali- ja lisääntymisterveydenhuolto.

Siltä osin kuin eheytyshoidot on kriminalisoitu kansallisessa lainsäädännössä, tällaisten rikosten uhreihin sovelletaan mainitun direktiivin säännöksiä sellaisina kuin ne on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Uhrien oikeuksia koskevassa direktiivissä korostetaan, että erityistä huomiota olisi kiinnitettävä uhreihin, joilla on erityistarpeita, jotta heitä voidaan suojella toissijaiselta ja toistuvalta uhriksi joutumiselta, pelottelulta ja kostotoimilta. Uhreille on suoritettava henkilökohtainen arviointi, jotta voidaan tunnistaa erityiset suojelutarpeet ja määrittää, hyötyisivätkö he erityistoimenpiteistä ja missä määrin. Jäsenvaltioissa, joissa eheytyshoidot on kriminalisoitu, eheytyshoitojen uhreihin olisi sen vuoksi sovellettava direktiivissä säädettyä suojelu- ja tukikehystä, mukaan lukien yksilöllinen arviointi ja asianmukaiset tukipalvelut.

Lopuksi komissio katsoo, että **ehdotuksen tekeminen neuvoston suositukseksi** ei mahdollistaisi aloitteen tavoitteiden saavuttamista kattavasti ja tehokkaasti. Mitä tulee ehdotukseen neuvoston suositukseksi SEUT-sopimuksen 83 artiklan 1 kohdan perusteella yhdessä SEUT-sopimuksen 292 artiklan kanssa, tällä hetkellä ei ole mahdollista sanoa, voitaisiinko tiettyjä eheytyshoitoja pitää SEUT-sopimuksen 83 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”erityisen vakavana rikollisuutena, joka on rajatylittävää”. Mitä tulee ehdotukseen neuvoston suositukseksi SEUT-sopimuksen 19 artiklan perusteella yhdessä SEUT-sopimuksen 292 artiklan kanssa, edellä esitetyt SEUT-sopimuksen 19 artiklaan perustuvia lainsäädäntötoimia koskevat haasteet koskisivat myös tällaista suositusta.

4. PÄÄTELMÄT JA TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

Vastauksena eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen ”Kielto eheytyshoidoille EU:ssa” komissio aikoo antaa vuonna 2027 suosituksen, jonka odotetaan saavuttavan aloitteen olennaiset tavoitteet.

Suosituksen on tarkoitus perustua hyviin käytäntöihin, jotka sisältyvät jäsenvaltioiden nykyisiin eheytyshoitoja koskeviin kieltoihin. Sen pohjana käytetään kattavaa kuulemisprosessia, jossa kuullaan muun muassa hlbtiq+-henkilöiden tasa-arvoa käsittelevää asiantuntijaryhmää ja uutta hlbtiq+-politiikkafoorumia. Myös komission aiheesta käynnistämän selvityksen tulokset otetaan suosituksessa huomioon.

Komission suosituksen tarkoituksena on

— suositella, että jäsenvaltiot kieltävät eheytyshoidot kansallisessa oikeusjärjestyksessään

— suojella hlbtiq+-henkilöitä ja torjua seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun kohdistuvia eheytyshoitoja

— täydentää suositeltua eheytyshoitojen kieltoa suosituksilla muista toimenpiteistä, kuten terveysalan toimijoiden koulutuksesta

— kehottaa jäsenvaltioita toimittamaan tietoja suosituksen täytäntöönpanosta niiden kansallisessa kontekstissa, jotta suosituksen toimien toteutumista voidaan arvioida.

([28]) Direktiivi 2012/29/EU rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista.

([29]) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta annetun direktiivin 2012/29/EU muuttamisesta (COM(2023) 424 final).

([30]) Neuvoston lehdistötiedote: Rikosten uhrien suojelu ja tuki EU:ssa vahvemmaksi, 10. joulukuuta 2025.